

BÆRUM KOMMUNE
Postboks 700
1304 SANDVIKA

Deres ref.:	Vår ref.:	Dato:
	Sak/dok.: 11/00930-83	11.02.2020
	Ark.: 326.12	

Vedtak i navnesak 2018/240 – Ostøya/Oustøya i Bærum kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåtene av følgende stedsnavn i Bærum kommune:

- *Ostøya* (øy i sjø)
- *Ost* (gard 44)
- *Ost* (hovednavn) / *Ostøya* (undernavn) (bruk 44/1)
- *Ost* (bruk 44/10 og 44/22)
- *Ost skog* (bruk 44/190)
- *Lille Ost* (eiendommer)
- *Lille Ostøya* (bruk 44/42)
- *Lilleosttangen* (nes i sjø)
- *Store Ostsund* (sund i sjø)
- *Lille Ostsund* (sund i sjø)
- *Ostommen* (gammel bosettingsplass)
- *Ostbukta* (vik i sjø)

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Der det er vedtatt både et hovednavn og et undernavn, er det hovednavnet som vil vises i kartet.

Bakgrunn

I forbindelse med et brev 27.05.2018 sendt fra Hans Oust Heiberg, eier av bruk 44/1, Tove Wangensten, styreleder i Lille Oust Vel og Haagen Oust, utgiver av Oust Gårds historie 1396-2017, hvor det ble søkt om å få endret skrivemåten av øynavnet fra *Ostøya* til *Oustøya* og fra *Lille* og *Store Ostsundet* til *Lille* og *Store Oustsund*, reiste Kartverket 22.10.2018 navnesak for naturnavnet *Ostøya/Oustøya* og gårdsnavnet *Ost/Oust*. Navnesaken ble reist for å få fastsatt én skrivemåte for offentlig bruk.

Juridisk grunnlag

Ved fastsetting av skrivemåten av stedsnavn er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen, og at navnet skal normeres etter gjeldende rettskrivingsprinsipp i norsk, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I tillegg må det tas hensyn til det som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før, normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder. Lokale ønsker fra de som har uttalerett skal også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker ligger innenfor regelverket.

Etter lov om stadnamn § 4 tredje ledd skal skrivemåten i den såkalte primærfunksjonen, dvs. skrivemåten for navneobjektet som navnet opphavlig er brukt om, som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av de andre navneobjektene. I gjeldende sak er det derfor viktig å avgjøre i hvilken funksjon navnet *Ost/Oust* først ble brukt.

Skrivemåten av slektsnavn skal ikke påvirke skrivemåten av stedsnavn. Vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn får heller ikke følger for skrivemåten av slektsnavn.

Bruksnavn

Etter lov om stadnamn har grunneieren rett til å fastsette skrivemåten av navn på eget bruk dersom han kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.), jf. § 5 tredje ledd i lov om stadnamn. Det er Kartverket som formelt vedtar skrivemåten, men dersom grunneieren ønsker en annen skrivemåte enn den Kartverket vedtar, kan han sende krav om det til Kartverket og legge ved tilstrekkelig dokumentasjon.

Høringssvar og tilråding

I tråd med § 8 i lov om stadnamn har Kartverket sendt saken til uttalelse og kunngjøring i Bærum kommune i brev datert 22.10.2018. Kommunen har sendt de lokale uttalelsene til stedsnavntjenesten i Språkrådet i brev datert 22.03.2019. Språkrådet har gitt sin tilråding i brev datert 17.04.2019.

Tom Schmidt, professor emeritus ved Universitetet i Oslo og navneforsker, har bidratt som faglig rådgiver for kommunen i saken. I sin utredning påpeker Tom Schmidt den vesentlige forskjellen mellom slektsnavn og stedsnavn. Schmidt gjennomgår og kommenterer de ulike skriftformene fra forskjellige kilder, hva gjelder både gårdsnavnet og øynavnet, samt de ulike teoriene blant språkforskerne om navnets betydning. Han skriver at – uansett betydning – er skrivemåten *Ost* helt i samsvar med den nedarvede uttalen og likeledes med den eldste middelalderformen fra 1330 (DN II 178), og den legger ingen føringer på hvilken betydning man kan legge i navnet.

Hans Oust Heiberg, eier av bruk 44/1 Oust gård, skriver i brev av 27.05.2018 og 14.11.2018 at situasjonen i dag er forvirrende. Heiberg viser til at «*alle steder på land er skrevet offisielt Oust (Oust Gård, Oust Naturreservat, Lille Oust osv.), mens navnet på øya er skrevet Ostøya*». Han har også lagt ved et kompendium med en historisk gjennomgang av navneformene *Oust/Ost* og *Ostøya/Oustøya*, utarbeidet av historiker Nora Rodin. Heiberg ønsker endret skrivemåte for øynavnet til *Oustøya*, og viser til at stavemåten for *Oust gård* ble fastslått ved dom i Høyesterett den 11.februar 1961 med bemerkning om at navnet på øya ikke var en del av saken den gang. I påfølgende e-post datert 16.09.2019 skriver Heiberg at «*staten ved Høyesterettsdom av 11.02.1961 ble kjent uberettiget til å bruke stavemåten Ost for Oust Gård*».

Bjørn Frodahl, styreleder i Asker og Bærum historielag, skriver i brev datert 15.12.2018 at grunnlaget i saken er grundig gjennomgått og vurdert, og at forslaget om å endre skrivemåten for øynavnet fra *Ostøya* til *Oustøya* derfor bør godkjennes.

Tove Wangensten, leder i styret i Lille Oust Vel, skriver i e-post datert 29.11.2018 at velet slutter seg til navneendringene slik det er foreslått i brevet fra Bærum kommune.

Elisabeth Blichfeldt i Bærum lokallag av Fortidsminneforeningen skriver at de støtter søknaden fra Hans Oust Heiberg, eier av bruk 44/1, Tove Wangensten, styreleder i Lille Oust Vel og Haagen Oust, utgiver av Oust gårds historie 1396-2017, om endring av offisiell stavemåte *Ost-* til *Oust-* for *Oustøya* og alle lokale stedsnavn som er avledet av øyas navn. Hun skriver også at "*Fortidsminneforeningen mener at et navns stavemåte som har forankring gjennom århundrers bruk, er et verdifullt kulturminne som må respekteres og vernes gjennom videre bruk*", jf. brev datert 28.11.2018.

Fredrik Fischer, eier av bruk 44/22, viser til at bruksnavnet i alle gamle papirer og i skjøte fra 1896 alltid har vært omtalt og skrevet som *Oust*. Han viser således også til at gårdsnavnet på *Oustøya* er omtalt og skrevet som *Oust*, jf. e-post datert 13.11.2018.

Kommunen skriver i sitt hørings svar at skrivemåten for øynavnet er *Ost*, mens gårdsnavnet skrives *Oust*. I tillegg går det frem at både *Ost* og *Oust* brukes som skrivemåte for avledede navneformer flere steder på og i tilknytning til øya. Kommunen påpeker også at gårds- og slektsnavnet knyttet til gården i dag er sammenfallende og skrives *Oust*, mens øynavnet skrives *Ost*. Kommunen oppsummerer saken i korte trekk, både under henvisning til Tom Schmidts faglige utredning, innkomne høringsinnspill og Nora Rodins gjennomgang av den historiske utviklingen av *Oust gård* og *Ostøya* i Bærum kommune, samt rettssaken om gårdsnavnet i 1961. I vurderingen kommer det frem at rådmannen finner det sannsynlig at «*Ost*» er den skrivemåten som er i samsvar med den lokale nedarvede uttalen, med bakgrunn i norsk navnehistorikk og etymologi. Rådmannen i Bærum kommune foreslo etter en grundig utredning å anbefale skrivemåten *Ostøya*, men hovedutvalg for miljø, idrett og kultur i kommunen gjorde vedtak om å anbefale skrivemåten *Oustøya* i et møte 14.03.2019.

Stedsnavntjenesten i Språkrådet skriver i sin tilråding 17.04.2019 at kommunen og alle som har uttalt seg, ønsker skrivemåten *Oust*. Videre skriver de at det er lagt ved en grundig utredning av skrivemåten av navnet i eldre kilder. Navnets mulige betydning er også behandlet i høringsuttalelsene.

Språkrådet tilrår skrivemåtene *Ost* for gårdsnavnet og *Ostøya* for navnet på øya fordi det er denne skrivemåten som representerer den nedarvede uttalen og er i samsvar med norske rettskrivingsprinsipper, samt fordi skrifttradisjonen for *Ost* går tilbake til middelalderen. Språkrådet påpeker at en skrivemåte *Oust* kan føre til at navnet feilaktig leses med diftong.

Navnets primærfunksjon

Som nevnt i avsnittet om juridisk grunnlag ovenfor, skal skrivemåten i den såkalte primærfunksjonen etter lov om stadnamn § 4 tredje ledd som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i andre funksjoner av navnet. Skrivemåten i primærfunksjonen må derfor fastsettes først, jf. forskrift om stadnamn § 8 femte ledd: "I saker der det same namnet blir brukt om ulike namneobjekt på den same staden, skal ein først fastsetje skrivemåten for det objektet namnet opphavleg vart brukt på."

I bokverket *Norske Gaardnavne* (Oluf Rygh, 1898) står det under gnr. 44 Ost: «*Óst, opr. Navnet paa den Ø, hvorpaa Gaarden ligger*». Videre står det i Norsk stadnamnleksikon s. 348 «Opphavleg øynamn, gno. Óst f, seinare sms. med → øy».

Med utgangspunkt og bakgrunn i de opplysningene som er registrert i bokverket *Norske Gaardnavne* og i *Norsk stadnamnleksikon* er øynavnet å anse som primærnavnet i denne saken. Det går også frem i tilrådingen fra Språkrådet at *Ost* er det opprinnelige navnet på øya, mens den sammensatte formen *Ostøya* er av senere opprinnelse. Det går også frem av Språkrådet sin tilråding at det uansett er tale om et svært gammelt navn, og at de ser på navneforsker Tom Schmidts utredning i saken som et viktig tilleggsdokument som viser at *Ost* er det historiske navnet på øya.

Skrivemåten på øynavnet skal dermed etter lovens hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene av navnet.

Ostøya / Oustøya (øy i sjø)

Uttale og skriftradisjon

Gustav Indrebø (i boka *Stadnamn fraa Oslofjorden* 1929) har registrert uttalen /ó`støya/ og /ó´støya/ for navnet på øya, dvs. med tostavings- og enstavningstonelag, men i begge tilfeller med kort o.

Navnet på øya er skrevet *Oustöen* i Amtskart fra 1827. Vi finner skrivemåten *Ostöen* i rektangelkart fra 1874, 1900 og 1924, samt i førsteutgave av Norge 1:50 000 fra 1952. I senere utgaver av Norge 1:50 000 (N50) er navnet skrevet *Ostøya* i 1971, 1979, 1991, 1993, 2003 og 2008, tilsvarende også i økonomisk kartverk fra 1969.

Kartverkets vurdering

Lov om stadnamn har som formål å ta vare på stedsnavn som språklige kulturminner, jf. § 1 første ledd. Kulturminnefunksjonen ivaretas best ved at den nedarvede uttalen legges til grunn for skrivemåten, samtidig som norske rettskrivingsprinsipper følges, jf. § 4 første ledd i loven. I Prop. 65 L (2018–2019) er det presisert følgende: «Ein må vurdere om skrivemåten vil endre den lokale uttalen av namnet. Forma som namnet har i den nedervde lokale uttalen, er utgangspunktet for normering og har i seg sjølv verdi som kulturminne.» Vi er enig i Språkrådets vurdering om at skrivemåten *Oust* kan føre til at navnet uttales med diftong.

I tilrådingen fra Språkrådet står det at selv om en skriftform som *Oust* isolert sett er et språklig kulturminne, veier ikke det opp mot den lange tradisjonen som det uttalenære og ortografiske korrekte *Ost* representerer. Det påpekes at det likevel ikke bare er den uttalebaserte skriftformen som det skal tas hensyn til ved fastsetting av skrivemåten. Stedsnavnloven nevner at det også skal tas hensyn til skriftradisjonen og til lokale ønsker. Videre påpeker Språkrådet at den sterke lokale tilslutningen til *Oust(øya)* selvsagt også må tillegges vekt.

Det går frem av Ot.prp. nr. 42 (2004-2005) pkt 6.2.1 at nåværende og tidligere skriftformer i offentlig bruk er viktige momenter i fastsettingen av skrivemåter. Ut fra skriftradisjonen i de ulike kartseriene rektangelkart, Norge 1:50 000 (N50) og første utgave av økonomisk kartverk har navnet på øya vært skrevet *Ostöen* og *Ostøya*, mens det i Amtskart fra 1827 er skrevet *Oustöen*.

Navnets språklige opphav er uvisst. I den faglige utredningen skriver Tom Schmidt at «*norske stedsnavn skal skrives i samsvar med norske rettskrivingsprinsipper, og inneholder de ord som ikke er normert i bokmål eller nynorsk, vil det si at man skal legge den tradisjonelle («nedervde») uttalen og etymologien til grunn*». Han skriver at det ikke kan være tvil om at det aktuelle gårdnavnet har hatt uttalen /ost/ og øya /"ostøya/. Dette bekreftes også i tilrådingen fra Språkrådet, hvor de skriver at det er uomtvistelig at navnet ennå har den vanlige uttalen /ost/, med merknad om at det ikke har noe med meieriproduktet ost å gjøre. Dette støttes også av Hans Heiberg Oust, men han bemerker at dette for utenforstående ikke er lett forståelig, jf. e-post datert 16.09.2019.

Videre skriver Tom Schmidt at betydningen er omstridt, og han opplyser med en henvisning til oversikten i *Norsk stadnamnleksikon* s. 348 (under *Osterøy*) at mange språkforskere har forsøkt

seg. Tom Schmidt viser til at den eneste rimelige forklaringen han kan se er «*Per Hovdas sammenstilling med norrønt ón f, 'von, håp', og gammelhøytysk unst f, 'gunst, velvilje'. En antatt norrøn form av navnet skulle dermed være *Unsti. Navnet skal 'sikte til godt fiske kring øya'. Tolkningen ble først fremsatt av Magnus Olsen i tidsskriftet Namn och bygd (1924: 58), og Gustav Indrebø (Stadnamn fraa Oslofjorden, 1929: 45 f. anser forklaringen som 'også mogleg'».* Tom Schmidt skriver at uansett betydning er skrivemåten Ost helt i samsvar med den nedarvede uttalen.

I § 1 første ledd i lov om stadnamn går det fram at skrivemåten ikke skal skygge for meningsinnholdet i navnet. Da meningsinnholdet i navnet ikke er klart, tillegges dette liten vekt i Kartverkets vurdering.

I § 4 første ledd står det at skrivemåten skal ta utgangspunkt i nedarvet, lokal uttale og følge gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk.

Disse bestemmelsene tilsier skrivemåten *Ostøya*, som er den skriftformen som samsvarer med gjeldende rettskrivingsprinsipper i norsk. *Ostøya* fastsettes som skrivemåte i offentlig bruk i samsvar med uttalen, Språkrådets tilråding og norske rettskrivingsprinsipper, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn.

Ost / Oust (gard 44)

Uttale og skriftradisjon

I bokverket *Norske gaardnavne* (Oluf Rygh 1898) er oppslagsformen *Ost* og uttalen /ósst/ for gårdsnavnet. Akuttaksenten viser at uttalen er med en trang, lukket o. Navnet er ikke registrert i herredsregisteret.

I e-post fra Hans Oust Heiberg, datert 16.09.2019, står det at gårdsnavnet uttales med lang -o. Kartverket kan ikke se at denne påstanden støttes av verken uttaleopplysningene registrert i *Norske Gaardnavne* eller i tilrådingen fra Språkrådet, og anser derfor dette som høyst usikkert.

Gårdsnavnet er skrevet *Oost* i 1838-matrikkelen. I matriklene fra 1886 og 1904 er skrivemåten *Ost*, i sistnevnte med merknaden «*Ogsaa skr. Oust*». I matrikelutkastet fra 1950 er navnet skrevet *Oust*, samt i økonomisk kartverkt fra 1969. Gårdsnavnet finnes ikke i rektangelkart. I førsteutgave av Norge 1:50 000 fra 1952 er navnet skrevet *Ost*, mens i utgavene fra 1971, 1979, 1991, 1993, 2003 og 2008 er skrivemåten *Oust*. Når det gjelder bruksnavnene, er det en variasjon i skrivemåten i de ulike matriklene. I matrikkelen fra 1886 er bruksnavnet for 44/1 skrevet *Ost*, mens det i matriklene fra 1904 og 1950 er skrevet *Ostøen*. Det er ikke registrert bruksnavn for denne eiendommen i dagens matrikkel. Skrivemåten av bruksnavnet for 44/10 er skrevet *Ost* i matriklene fra både 1886, 1904, 1950 og i dagens matrikkel. Den samme skrivemåten er registrert for bruk 44/22 i 1904, 1950-matrikkelen og i dagens matrikkel. Skrivemåten av bruksnavnet for 44/42, *Lille Ostøen*, finner vi i matriklene fra 1904, 1950 og i dagens matrikkel.

I tilrådingen fra Språkrådet står det: «*Skriftradisjonen viser at formen Ost har lengst tradisjon, men at Oost, Oest, Oust og andre [har] vært i bruk i historisk tid. Siden 1600-tallet har Oust vært det vanligste ved siden av Ost. På 1900-tallet fikk Oust også støtte ved at eieren tok det som etternavn*». Språkrådet skriver at disse alternative skrivemåtene har kommet opp i dansketiden. I tillegg går det frem at «*dobbel vokal eller sammenskriving av vokaler som oo, oe, ou kunne etter datidens skriveskikk reflektere lang vokal (i dag uttales som kjent Ost med kort o). Historisk sett anser stedsnavntjenesten ikke formen Oust for å veie tyngre enn Ost*». Språkrådet tilrår skrivemåten *Ost* for gårdsnavnet.

Høyesteretts dom Rt. 1961 side 146

Rettsaken om skrivemåten av gårdsnavnet står omtalt på s. 8 i Nora Rodin sitt kompendium, og der går det frem at "*I slutten av 1930-årene begynte Telegrafverket og benytte skrivemåten*

Ost i sine telefonkataloger. Skrivemåten ble også tatt i bruk i offentlige kart, i matrikkelen og i grunnboken. [...] I november 1937 klaget eiere av Oust gård, Leif Kinck Oust, navneendringen inn for Kirkedepartementet. Han argumenterte for at navnet Oust hadde blitt benyttet i lang tid, og at den siden omkring 1800 hadde vært i fast bruk som familienavn og gårdsnavn.

Kirkedepartementets navnekonsulenter argumenterte imidlertid for at Ost var den eldste kjente skrivemåten for gården. De påpekte også at Ost var den normale skrivemåten i matrikkelen og på offisielle kart. Leif Kinck Ousts klage fikk ikke medhold. Som følge av dette gikk Leif Kinck Oust til sak mot staten i 1955, med krav om at den skulle respektere den navneformen saksøkeren ønsket anvendt for sine eiendommer. I Oslo byrett den 20. juli 1957 ble staten, ved Kirke- og Undervisningsdepartementet, Telegrafverket og Norges geografiske oppmåling, kjent uberettiget til «å fastsette og anvende skrivemåten Ost som navneform for L. Kinck Oust gård i Bærum i henholdsvis telefonkatalog og offisielle kart».

Videre står det skrevet at «anken ble brakt direkte inn for Høyesterett der den ble slått sammen med en tilsvarende sak som gjaldt en rekke andre grunneieres eiendommen. Dommen i Høyesterett fastslo at Den norske stat var uberettiget til å bruke skrivemåten Ost om eiendommen g.nr. 44/b.nr. 1 i Bærum».

I brev fra Hans Oust Heiberg, datert 14.11.2018, står det «som det vil fremgå er stavemåten for Oust Gård fastslått ved dom i Høyesterett 11.februar 1961. Ostøyas navn var ikke tema den gang».

I kommunen sitt hørings svar, rådmannens vurdering, står det «Den endelige dommen i Høyesterett avgjorde eiers rett til å avgjøre skrivemåten på sine eiendommer. Navnet på øya ble ikke inkludert i saken. Dette har ført til at Kartverket og andre offentlige institusjoner fortsatt bruker skrivemåten som Ostøya og Store og Lille Ostsund på kart o.l. Det er ikke tvil om at gårdsnavn og øynavn er det samme, men dommen første altså til at navnet kunne skrives på forskjellig måte på øy og eiendom».

Kartverkets vurdering

I et særvotum fra justitiarius Terje Wold ble det etterlyst en klar lovhjemmel for navnefastsetting av bruksnavn (Høyesteretts dom Rt. 1961 side 166). Slike regler har senere blitt fastsatt i lov om stadnamn av 18.05.1990. I forarbeidene til loven Ot.prp. nr. 66 (1988-1989) er det i punkt 5.1.2 henvist til Høyesterettsdommen hvor det fremgår at «Etter dei reglane som gjeld no, har ikkje det offentlege heimel til å fastsetje skrivemåten av bruksnamn, eller endre eksisterande skrivemåte mot eigarens vilje, jf. dom i Høgsterett 11. februar 1961».

Det ble derfor fremmet forslag om at også bruksnavnene skulle komme inn under den nye loven.

Dommen fra Høyesterett i Rt. 1961 s. 146 vurderer ikke hva som er riktig skrivemåte av stedsnavnet *Ost/Oust*, men sier bare at staten på det tidspunktet ikke kunne fastsette og bruke skriftformen «*Ost*» fordi fastsettelsen ikke hadde skjedd ut fra dagjeldende skylddelingslov.

Etter at lov om stadnamn trådte i kraft er det imidlertid klart at skrivemåten av stedsnavn, herunder gårds- og bruksnavn, skal fastsettes etter reglene i lov om stadnamn.

Kartverket vil for ordens skyld påpeke den vesentlige forskjellen mellom slektsnavn og stedsnavn, som omfattes og reguleres av to ulike lovgivninger. Slektsnavn er regulert av lov om personnavn, og regnes som en privatsak. Lov om stadnamn regulerer skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk, og har som formål å ta vare på stedsnavn som språklige kulturminner. Vedtak om skrivemåten av stedsnavn etter lov om stadnamn regulerer den offentlige bruken av stedsnavn for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut, og gjelder ikke privat bruk. Privatpersoner er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter etter lov om stadnamn, men står fritt til å skrive stedsnavn som de selv vil. Skrivemåten av slektsnavn påvirker således ikke skrivemåten av stedsnavn, og vedtak som gjelder skrivemåten av stedsnavn får heller ingen følger for skrivemåten av slektsnavn.

Det er skrivemåten *Ost* som er i tråd med norske rettskrivingsprinsipper, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn. Ovenfor redegjør vi for hvorfor vi fastsetter skrivemåten *Ostøya* på øynavnet. Spørsmålet blir om en unntaksbestemmelse i lov om stadnamn § 4 andre ledd kommer til anvendelse, slik at *Oust* kan benyttes som skrivemåte for gårdsnavnet. Bestemmelsen har følgende ordlyd: «*Har skrivemåten vore lenge i bruk, og er vel kjend og innarbeidd, kan ein fravike gjeldande rettskriving og rettskrivingsprinsipp*». En anvendelse av unntaksregelen vil i tilfelle si at vi avviker fra lovens § 4 tredje ledd om at skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel skal være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene.

Navnets meningsinnhold er ett av momentene som er nevnt i forarbeidene, Prop. 65 L (2018-2019) s. 40, og som skal vurderes ved bruk av unntaksregelen. Det skal vurderes om skrivemåten bidrar til å skjule meningsinnholdet. Siden meningsinnholdet som nevnt ovenfor er uklart for navnet i denne saken, er dette momentet ikke direkte relevant, men som Tom Schmidt er inne på i sin utredning, kan en skrivemåte som avviker fra uttalen, gi feil føringer for opphavet og betydningen til navnet.

Samme sted står det at for at en skrivemåte skal regnes å ha vært "lenge i bruk" og "innarbeidd", skal det vektlegges om skrivemåten har hatt en lang og dominerende skrifttradisjon, helst på offentlige kart og i matrikler. I tilrådingen fra Språkrådet er det listet opp et utvalg av historiske former av gårdsnavnet: i *Ost* (Diplomatarium Norvegicum, 1330), *Oost* (Biskop Eysteins jordebok, cirka 1400), *Oust* (lensregnskaper for Akershus len, 1557), *Ouest*, *Oweste* (Norske Riks-Registranter, 1574 og 1582), *Oest*, *Ost* (Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser, 1574-1597), *Oust* (fogderegnskapet til Aker fogderi, årlige oppføringer 1678-1718), med henvisning til en mer detaljert oversikt i Nora Rodins skriv, som kommunen har lagt ved.

Tom Schmidt skriver i sin faglige redegjørelse at gårdsnavnet tidligst er registrert i et originalbrev datert Oslo den 23. nov. 1330, der «*Arne j Ost*» og *to andre menn bevitner salget av en part i gården Sætre på Hurum*. Begge skrivemåtene *Ost* og *Oust* har tradisjon i både kart og matrikler. I kartserien Norge 1:50 000 kan vi se at det i førsteutgaven fra 1952 er skrevet *Ost*, mens det i senere kartserier og i økonomisk kartverk fra 1969 er skrevet *Oust*. I denne perioden har ikke skrivemåten *Oust* lang tradisjon i offentlige kart og matrikler, men trådte frem som en konsekvens av dommen som ble avsagt i Høyesterett, der staten ble fratatt retten til å skrive gårdsnavnet som *Ost*. Det går også frem av tilrådingen til Språkrådet at formen *Ost* har lengst skrifttradisjon, men at *Oost*, *Oest*, *Oust* og andre har vært brukt i historisk tid. Selv om det er sterk lokal tilslutning til skrivemåten *Oust*, kan ikke Kartverket se at skrivemåten *Oust* er så dominerende at den oppfyller kriteriet "innarbeidd".

Ifølge forarbeidene, Prop. 65 L, skal det også i vurderingen vektlegges om skrivemåten vil endre uttalen av navnet. I tilrådingen fra Språkrådet og i den faglige utredningen til Tom Schmidt går det frem at det ikke kan være tvil om at den vanlige uttalen er /ost/. Dette støttes også av opplysningene som går frem i bokverket *Norske gaardnavne*, der oppslagsformen er *Ost* og uttalen /ósst/ oppgis for gårdsnavnet. Språkrådet påpeker som nevnt at en ulempe ved skriftbildet *Oust* er at navnet kan leses med diftong. Kartverket er enig i at skrivemåten *Oust* kan føre til en uttale med diftong i stedet for med trang o, slik uttalen "uomtvistelig" er og har vært, jf. Språkrådets tilråding. Det må også bemerkes at uttalen er spesielt verneverdig, da det som oftest er den som er overført uendret fra generasjon til generasjon, mens skriftformen ofte kan variere.

Kartverket vedtar på dette grunnlaget skrivemåten *Ost* i gårdsnavnet, da denne skrivemåten har lang tradisjon, representerer den nedarvede uttalen og er i samsvar med norske rettskrivingsprinsipper. Skrivemåten *Ost* fastsettes også som hovednavn på bruk 44/1 slik at den samme navneformen brukes om både gard og bruk, med bakgrunn i at *Ost* stod som

bruksnavn i 1886-matrikkelen. I tillegg får bruk 44/1 *Ostøya* som undernavn, da bruksnavnet *Ostøen* står skrevet i både matrikkelen fra 1903-1908 og matrikkelutkastet fra 1950.

Kartverket viser til avsnittet om bruksnavn under juridisk grunnlag ovenfor. I denne saken betyr det at eierne av bruk 44/1, 10, 22, 42 og 190 har rett til å fastsette skrivemåten av bruksnavnet dersom de kan legge ved tilstrekkelig dokumentasjon.

Store og Lille Ostsundet / Store og Lille Ostsund (sund i sjø)

Navnet på sundene står skrevet henholdsvis *l. Ostsund* og *St. Ostsund* i rektangelkart fra 1900 og 1924. I første utgave av Norge 1:50 000 fra 1952, i økonomisk kartverk fra 1969 og i Norge 1:50 000 fra 1979 er navnene skrevet henholdsvis *Lille Ostsund* og *Store Ostsund*. I senere utgaver av Norge 1:50 000 fra 1991, 1993, 2003 og 2008 er navnene skrevet *Lille Ostsundet* og *Store Ostsundet*.

De skriftlige kildene viser at navnene på sundene har vært skrevet i både bestemt og ubestemt form, men det er først i 1991 at navnene har skrivemåten i bestemt form i kartserien Norge 1:50 000. Språkrådet tilrår henholdsvis skrivemåten *Store Ostsundet* og *Lille Ostsundet* i brev datert 17.04.2019.

I e-post fra Språkrådet datert 17.01.2020 fra navnekonulent Botolv Helleland står det imidlertid følgende: «*Mens ord som bukt og grunne o.fl. (etter Gustav Indrebø: Stadnamn fraa Oslofjorden (1929)) nokså regelmessig får bestemt form i stedsnavn i indre Oslofjorden, bl.a i Oslobukta, opptrer sund ofte i ubestemt form i nedarvet uttale, som Salsund og Grønsund. Indrebø har ført opp "Ostsund, Store, Litle", men uten å opplyse om uttale. Når det er tale om de to sunda på hver sin side av Ostøya, kunne bestemt form likevel tenkes brukt, men med den vanligste fordelingen av bestemthet i det aktuelle navneleddet, og tydeligvis også ofte brukt i dag, vil vi likevel kunne tilrå Store Ostsund [og] Lille Ostsund.*»

I rettleddningen til den gamle stedsnavnforskriften står det presisert at «*Ubunden form skal brukast dersom ho er i levande bruk i talemålet i dag og dessuten er godt innarbeidd i skrift* Forleddet i navnene retter seg etter vedtaket om *Ost-* i primærfunksjonen. På dette grunnlaget, og med henvisning til sitatet fra Språkrådet ovenfor, fastsetter Kartverket skrivemåten *Store Ostsund* og *Lille Ostsund* i samsvar med skrifttradisjonen og tilrådingen fra Språkrådet.

Oustommen / Ostemmen (gammel bosettingsplass)

Navnet på den gammel bosettingsplassen står skrevet *Oustommen* i økonomisk kartverk fra 1969. Navnet forekommer ikke i kartseriene gradteigskart, rektangelkart eller i Norge 1:50 000.

I boka *Stedsnavn i Bærum* (Arne Mohus 1987), s. 223 står det i overskriften «*Ommen, Ostöovnen (kart 1825)*». Det står videre at det er en husmannsplass under *Oust* som er nevnt i husmannsmantall i 1771 *Ommen*, med påskrift *Ostöya*, Syver Johansen. Det går også frem at «*Husene ble senere forfalne. De ble bygd opp igjen og i 1855 leid bort til en fisker. Ved plassen lå en kalkovn. Det er også nevnt at her lå et tollsted for utskipping av kalk fra Bærum [...]*».

Språkrådet tilrår skrivemåten *Ostemmen* i brev datert 17.04.2019. I tillegg går det frem av ovennevnte e-post datert 17.01.2020 at «*Ostemmen mener vi bør normeres slik ut fra uttalen /ostommen/. Hovedregelen er at skriftformen skal tilpassest nærmest gjeldende rettskrivingsform i ett av de to offisielle skriftspråka, som her vil være nyno. omn m., jf. ramn og hamn som er tradisjonelle ordformer i dialekten (selv om <vn> er mest vanlig i dag etter skriftpåvirkning)*».

Kartverket fastsetter skrivemåten *Ostemmen* i samsvar med gjeldende rettskriving og tilrådingen fra stedsnavntjenesten, jf. § 4 første ledd i lov om stadnamn.

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: "Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd." Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer offentlig bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklaget, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak på adressenavn (gate-/vegnavn, inkl. såkalte områdenavn), adressetilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kommunen har ikke lenger mulighet til å endre bruksnavn i matrikkelen. Bruksnavn hentes inn i matrikkelen fra SSR.

Klage

Vedtaket om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. forvaltningsloven § 29. Dersom meldingen skjer ved offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

Eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivingen må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til ei særskilt klagenemnd oppnevnt av Kulturdepartementet.

Vennlig hilsen

Tor Ivar Solsrud Majercsik
fylkeskartsjef

Linn Winnæss-Karlsen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi   SPRÅKRÅDET
                  ASKER KOMMUNE